

BANKALARIN YÖNETİMİ VE DENETİMİ

KISA ÖZET

1. Ünite – Bankaların Kuruluşu ve Organizasyon Yapısı

Bankanın Tanımı:

Bankaların faaliyetleri göz önünde bulundurularak şöyle bir tanım yapılabilir: “**Bankalar**, faizle para alıp veren, kredi, iskonto, kambiyo işlemleri yapan, kasalarında para, değerli belge, eşya saklayan ve bunun dışındaki diğer ekonomik etkinliklerde bulunan kuruluşlardır.”

Bankaların üç temel fonksiyonu :

1. Müşterilerden mevduat kabul etmek ve bu mevduatları korumak,
2. Paranın bir hesaptan diğerine aktarılmasını veya nakit olarak bankadan çekilmesini sağlamak,
3. Toplanan mevduatın belirli bir bölümünü ihtiyacı olduğu için talepte bulunan müşterilere, belirli bir bedel karşılığında ödünç vermektir.

Bankaların Görevleri:

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 4. maddesinde bankaların faaliyetlerine yer verilmiştir. Söz konusu faaliyetler bir sonraki ünite de açıklandığından, burada, bankaların ekonomideki üretim faaliyetlerinin sürekliliğini sağlayan, ekonomik büyüme ve kalkınmaya hizmet eden kuruluşlar olarak üstlendikleri görevlere yer verilmiştir.

Bankaların görevleri aşağıdaki gibi gruplandırılabilir:

- **Finansal aracılık:**
Bankalar, fon fazlası olan iktisadî birimler ile fon ihtiyacı olan iktisadî birimler arasında aracılık görevini üstlenirler. Böylece bankalar, kişi ya da kuruluşların tasarruf fazlalarını toplayıp, bunları kredi olarak, fon ihtiyacı duyan kişi ya da kuruluşlara kullanırlar. Yani fon fazlası olanlar ile fon ihtiyacı olanlar arasında köprü görevi görürler.
- **Asimetrik bilgi problemini çözmek:**
Kaynakların etkin ve verimli kullanılabilmesi, asimetrik bilgiyi engelleyebilmek için aracılık faaliyetiyle birlikte filtre görevinin de yerine getirilmesi gerekir. Bankalar, kredi talep edenlerin detaylı finansal bilgilerini araştırıp güvenilirliğini, kredibilitelerini ve risk durumunu ölçmek ekonomisi sayesinde daha düşük maliyetle ölçebilecek personel ve enstrümanlara sahip olduklarından, filtre görevini daha düşük maliyetle gerçekleştirebilirler. Böylece finansal piyasalarda ahlaki zafiyeti (alınan kredinin ahlaki olmayan bir biçimde amacı dışında kullanılarak bankanın zarara uğratılmasını) ve ters seçimi (yeterli bilgiye sahip olunmadığı için gerekli donanımına sahip olmadığı anlaşılmasın) müşteri ile işlem yapılmasını engelleyebilir, kredi verenlerin haklarını koruyabilirler.
- **Likidite sağlamak:**
Bankalar vadesiz mevduat hizmeti ile kişi ve kurumlara istedikleri zaman harcama yapma; kredi sunarak da likiditenin ekonominin geneline yayılması imkânı yaratırlar.
- **Kaydî para ya da banka parası yaratmak:**
Bankalar ve finansal kurumlar tarafından çek ve kredi kartı aracılığıyla üretilen, maddi varlığı olmayan, hesaba alacak ya da borç kaydetmek suretiyle takip edilen kaydî para, ödeme kolaylığı sağlayan ve para dolaşımını kolaylaştıran bir araç olması bakımından önem arz eder.

BANKALARIN YÖNETİMİ VE DENETİMİ

- **Kaydı para (banka parası):**

Maddi varlığı olmayan, yalnızca bankaların hesaplarına alacakveya borç kaydı düşülmek suretiyle yaratılan bir değişim, bir ödeme aracı olarak tanımlanabilir. Bankaların müşterilerine kredi açması ve bu kredi limitleri içinde çek kullanma hakkı tanınması veya kredi kartı uygulamaları, kaydı para yaratabilmektedir
- **Para politikasının etkinliğini artırmak:**

Merkez Bankası tarafından belirlenen ikinci kırdırma faiz oranları, munzam karşılıklar, açık piyasa işlemleri, kredi sınırlaması gibi para politikası uygulamaları, bankalar aracılığıyla etkinlik kazanır. Bu bakımdan bir ekonomideki bankacılık sisteminin gelişmişlik düzeyi ile para politikası arasında doğru orantı vardır.

 - ✓ **Munzam (zorunlu) karşılıklar,**

Mevduat kabul eden finansal kurumların, bu mevduatlara karşılık olarak merkez bankasında tutmak zorunda oldukları mevduatlarının kanunen saptanan oranını ifade etmektedir.
- **Sermaye piyasalarının gelişimine ve yatırımların finansmanına katkıda bulunmak:** Bankalar; menkul kıymet ihraç etme, saklama ve yönetimi işlemlerini doğrudan ve/veya dolaylı olarak yerine getirirken, sermaye piyasalarının gelişmesine katkıda bulunurlar. Bunun yanı sıra kişilerin kısa süreli ve sahip oldukları küçük miktardaki fonları toplayan bankalar, bunları ekonomide uzun süreli fonlar haline dönüştürmekte ve böylelikle yatırımlara finansman sağlamaktadır.
- **Gelir ve servet dağılımını etkilemek:** Bankalar, sermaye piyasalarının etkin işlemesiyle ve özellikle kamu bankaları kanalıyla izlenen kredilendirme politikalarıyla, ekonomideki gelir ve servet dağılımını etkileyebilirler
- **Dış ticareti geliştirmek:** Bankalar; peşin ödeme, belge karşılığı ödeme, banka teminatı, alıcı firma prefinansmanı, akreditif, forfaiting gibi uygulamalarla dış ticareti finanse ederek, firmaların ithalat ve ihracat işlemlerinin daha hızlı, kolay ve güvenilir bir şekilde yapılmasını sağlar
 - ✓ **Factoring,** bir şirketin ticari alacaklarını satarak finansman sağlaması; **forfaiting,** alacak hakkının kayıtsız ve şartsız olarak teslim edilmesi; **akreditif,** belirli bir nicelikteki para için bir bankanın veya bir finans kurumunun yükümlülüğü altında, üçüncü bir kişi yararına bir başka bankada veya şubesinde açtırılan kredi olarak tanımlanabilir

BANKALARIN SINIFLANDIRILMASI

Bankaların farklı kriterlere göre sınıflandırılması mümkündür. Bu başlıkta bankalar sermaye kaynaklarına, Bankalar Kanunu'na ve kapsamlarına göre sınıflandırılmaktadır.

Millî Sermayeli Bankalar:

Türkiye'deki kanunlara göre kurulmuş olan, sermayesi Türk parası olarak konulan, sermayesinin çoğunluğu, yönetimi ve denetimi Türklere ait olan bankalar bu grupta yer alır. Bu bankalar, sermayeyi koyanların devlet veya özel sektör girişimcileri olma durumuna göre kendi içinde Devlet Bankaları, Özel Sektör Bankaları ve Karma Sermayeli Bankalar olarak sınıflandırılır.

BANKALARIN YÖNETİMİ VE DENETİMİ

Devlet (Kamu) Bankaları, sermayelerinin tümü kamuya, yani kamu adına hazineye ya da diğer kamu tüzel kişilerine ait olan bankalardır. T.C. Ziraat Bankası, İller Bankası ve Türk Kalkınma Bankası gibi bankalar devlet sermayeli bankalardır.

Özel Bankalar, sermayelerinde kamu payı bulunmayan, özel kişi ve kuruluşların sahip olduğu bankalardır. Özel sermayeli bankalar, genellikle ticaret, mevduat ya da yatırım bankası şeklinde kurulurlar. Akbank T.A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ve Türkiye İş Bankası A.Ş. gibi bankaları bunlara örnek olarak verilebilir.

Karma Bankalar, sermayelerinde hem özel sektörün hem de kamu sektörünün payı olan bankalardır. **Örneğin** Halk Bankası ve Vakıflar Bankası gibi bankalar sermayelerinin bir kısmını (yaklaşık % 25'ni) halka açarak, karma bankalara örnek oluşturmaktadır. Ancak söz konusu bankaların sermayesinin büyük bir oranı devlete ait olduğundan, çalışmalarda genelde kamu bankası olarak sınıflandırılmaktadırlar.

Yabancı Sermayeli Bankalar:

Sermayesinin tamamı yabancı uyruklu kişi ve kuruluşlara ait olan bankalardır. Bu bankaların yönetim ve kuruluş merkezleri genelde Türkiye sınırları dışında bulunur. ING Bank, HSBC Bank ve Citibank gibi bankalar, bu tür bankalara örnek olarak gösterilebilir.

Türk ve Yabancı Sermayeli Bankalar:

Ülkemizde özellikle son ekonomik ve politik gelişmeler doğrultusunda sermayesi iki veya daha fazla ülkeye ait olan bankalar kurulmaya başlanmıştır. Örneğin, Yapı ve Kredi Bankası, Türk İtalyan ortaklığı ile faaliyetlerine devam etmektedir.

5

Bankacılık Kanunu'nda Tanımlanan Bankalar:

Kanun'da;

Mevduat bankaları, kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren,

Katılım bankaları, özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren,

Kalkınma ve yatırım bankaları, mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren, kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleridir, şeklinde tanımlanmıştır. Bankacılık Kanunu'nda yapılan sınıflandırmada kriter, bankaların faaliyet alanları ve amaçlarıdır. Literatürde bankaların faaliyet alanlarına ve amaçlarına göre sınıflandırılmasına bakıldığında aşağıdaki gibi gruplandırıldıkları görülmektedir.

Ticaret bankaları; temelde klasik bankacılık faaliyetleri olan mevduat toplama ve kredi verme faaliyetlerini gerçekleştirirler. Başlıca fon kaynakları mevduat, kullanılan krediler ve öz kaynaklardır. Devlet sermayeli bankalar, bu tip bankaların yaptıkları işleri yapmakta olup; özel sermayeli millî ve yabancı bankaların pek çoğu da bu alanda faaliyetlerini yürütmektedir.

Tasarruf (mevduat) ve Katılım bankaları, şahısların küçük çaplı tasarruflarını toplayarak işleten kuruluşlardır.

BANKALARIN YÖNETİMİ VE DENETİMİ

Mevduat bankaları, kısa ve uzun vadeli mevduat toplayarak karşılığında faiz verirler. Her ülkede yasalarla düzenlenen ve denetlenen tasarruf bankalarının yatırım alanı genellikle ipotek karşılığı gayrimenkul kredileri, devlet tahvilleri ile güvenilir şirketlerin hisse senedi ve tahvil piyasasıdır.

Katılım Bankaları, mevduat bankalarına benzer nitelikte olan fakat mevduat bankalarındaki sabit getirili mevduat yerine, özel cari şhesap ve katılma hesapları adı altında iki yöntemle fon toplayan banka türüdür. Geleneksel bankacılık anlayışının dışına çıkarak, faizden uzak kalmak isteyen kişilerin finansman ihtiyaçlarını karşılamaları, tasarruflarını değerlendirmeleri ve modern bankacılık hizmetlerinden yararlanmaları amacıyla, faizle çalışan klasik bankalara alternatif olarak kurulan bankalardır

Ziraat bankaları, adından da anlaşılacağı gibi, tarımla uğraşanların, kredi ihtiyaçlarını karşılama işlemini yaparlar. Mevsimlik çevirme kredisi, donatım, vergilendirme, sürme ve satış kredileri bu tür kredilerdendir. Ülkemizde bu kredileri T.C. Ziraat Bankası vermektedir.

Sanayi bankaları, bir çeşit spekülasyon ve finansman bankalarıdır. Yalnız daha çok endüstri alanında çalışan ortakların kurulmasını ve ihtiyaç duydukları uzun vadeli kredileri sağlarlar. Türkiye’de bu tür bankalar daha ziyade kanunla kurulmuş olup; Sümerbank, Etibank, Denizcilik Bankası ve Turizm Bankası gibi bankalar bu grupta yer almaktadır.

Yatırım bankaları, devletlerin ya da firmaların uzun vadeli fon ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için, onların hisse senedi ve tahvil gibi menkul kıymet ihraç etmelerine aracılık eden kurumlardır.

Kalkınma bankaları, özellikle az gelişmiş ekonomilerde, yatırım sermayesi eksikliğini gidermek ve kalkınmada öncelikli bölgelere finansman sağlamak amacıyla kurulurlar.

Merkez Bankaları, “Emisyon”, “İhraç” ve “Reeskont” bankaları olarak da isimlendirilmektedir. Ülkenin para ve kredi politikasını idare eden merkez durumunda olduklarından genellikle “Merkez Bankası” adını alırlar. Bu guruba dâhil bankaların temel görevleri ve yetkileri; banknot ve kâğıt para çıkarmak, para piyasasını ve genel kredi hacmini düzenlemek, faiz hadlerini ayarlamak, Hazineye avans vermek, Hazinesinin veznedarlığını yapmak, Hazine adına devlet iç borçlanma senedi ihalelerini fiilen gerçekleştirmek, döviz alım ve satımını düzenlemek, diğer bankaların geçici likidite sıkıntılarını, bunları çeşitli şekilde finanse ederek gidermektir.

Kapsamlarına Göre Bankalar:

Kapsamlarına göre bankalar aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

Özel Bankacılık:

Banka tarafından müşteri profilinin belirlenerek, onun ihtiyaç ve yatırım tercihlerine göre kişiye özel alternatif ürünlerin sunulduğu bankacılık türüdür. Böylece müşterilerin varlıkları, onların belirlediği risk ve beklentiler doğrultusunda yönetilir. Özel bankacılık hizmetleri, özel bankacılık şubeleri aracılığıyla gerçekleştirilir.

Perakende Bankacılık:

Bireyler ve KOBİ’lerden mevduat sağlama ve bunlara kredi sağlama faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bankacılık türüdür. Çok sayıda ve her biri küçük tutarlı olan perakende bankacılık işlemlerinin hacmi toplamda geniştir.

BANKALARIN YÖNETİMİ VE DENETİMİ

Toptancı Bankacılık:

Kurumsal bankacılık hizmetlerini kapsayan toptancı bankacılıkta, perakende bankacılığın aksine, az sayıda fakat yüksek hacimli işlemler gerçekleştirilir. Finansal olmayan işletmeler, finansal nitelikli işletmeler ve hükümetin bazı kurumlarının faaliyetleri, toptancı bankacılık kapsamında yer alır.

Holding Bankacılığı:

Bir bankanın doğrudan ya da dolaylı olarak bir veya daha fazla bankaya sahip olması, bunları kontrol etmesi ya da bir bankanın sermayesinin çoğunluğunun bir holdingin kontrolünde olması durumunda ortaya çıkan bankacılık türüdür.

Kıyı Bankacılığı (Off-shore Bankacılık):

Denetim ve vergilendirmenin en az düzeyde olduğu yerlerde, konvertibl paralar üzerinden işlem yaparak, çok uluslu şirketlere ve uluslararası girişimlere hizmet veren bankalardır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası:

Merkez Bankaları, buldukları ülkenin veya bir ülkeler topluluğunun (Avrupa Birliği'nde olduğu gibi) para politikasını belirleyen bir kurumdur. Para biriminin değerini korumak, enflasyon hedeflemesine gitmek, bankacılık sektörünün son mercii olmak ve faiz haddinin kontrolü gibi görevleri vardır. Bunun yanında merkez bankasının, bankalar ve diğer finansal kurumları, tedbirsizlik ve dolandırıcılığa karşı denetlemek gibi yetkileri de olabilmektedir.

MERKEZ BANKASININ GÖREV VE YETKİLERİ

- Banknot ihraç etmek,
- Devletin veznedarlık görevini yapmak,
- Mali ve iktisadî konularda devletin danışmanlığını yapmak,
- Ticari bankaların para rezervlerini muhafaza etmek,
- Ülkenin uluslararası ödeme araçlarının muhafızlığını yapmak,
- Bankaların öz kaynaklarını ve yabancı kaynaklarını kullandıktan sonra son borç verme görevini yapmak,
- Bankaların takas, tasfiye ve virman görevini yapmak,
- Krediyi düzenlemek ve denetlemek,
- Kliring Kurumu olarak Kliring hizmetleri yapmak.

Kliring, iki ülke arasındaki alışverişten doğan borç ve alacağın nakit kullanılmaksızın karşılıklı olarak mahsubu suretiyle hesabın tasfiye edilmesidir

Bankanın organları

- 🇹🇷 Hissedarlar Genel Kurulu
- 🇹🇷 Banka Meclisi
- 🇹🇷 Denetleme Kurulu
- 🇹🇷 Yönetim Komitesi

TÜRKİYE'DE BANKA KURMAKLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye'de banka kurmakla ilgili yasal düzenlemeler Bankacılık Kanunu'nda ve BDDK'nın yönetmeliklerinde yer almaktadır. Ülkemizde bankalar Anonim Şirket olarak kurulmakta, bankaların hisse senetleri nakit karşılığı nama yazılı olarak çıkartılmakta, ödenmiş sermayeleri 30 milyondan az olamamakta, şeffaf ve açık ortaklık ve organizasyon yapıları bulunmaktadır. Bununla birlikte banka kurucuları için de Bankacılık Kanunu'nda öngörülen şartlar bulunmaktadır. Bu şartları taşımayanlar bankaların kurucu ortakları olamazlar. Banka olma şartlarını taşımayanların kuruluş ve faaliyet izinleri BDDK tarafından iptal edilir ya da sınırlandırılır.

Kuruluş şartlarını yerine getirenler, banka kurma yolunda şu aşamaları takip ederler:

(a) Şirket ana sözleşmesi hazırlayıp, imzalarlar ve notere tasdik ettirirler. **(b)** Şirket ana sözleşmesi ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına kuruluş izni için başvururlar. **(c)** Sanayi ve Ticaret Bakanlığının vereceği anonim şirket kuruluş izninden sonra, BDDK'ya "banka A.Ş."nin kuruluş izni için başvururlar. **(d)** BDDK'nın kurul üyelerinin en az beşinin olumlu oy vermesi halinde kuruluş talebi kabul edilmiş olur. **(e)** Kuruluş iznini ticaret siciline tescil edilerek ilanla birlikte banka anonim şirketi tüzel kişilik kazanmış olur.

Bu yapılan işlemler, sadece, kuruluş için aranan mali ve sosyoekonomik yeterlilik denetiminin yapıldığı anlamını taşır. Kuruluş sermayesi henüz nakit para olarak bloke edilmiş durumda beklemektedir.

KURULUŞ AŞAMASININ ARDINDAN YAPILAN İŞLEMLER

Kuruluş tamamlandıktan sonra, maddi ve gayri maddi varlıkları, teşkilatı, personeli ile bir bütün olarak, banka işletmesinin oluşturulması için yatırımlar ve harcamalar başlamaktadır. Bu hazırlık işlemleri sonucunda ortaya çıkan işletmenin bankacılık yapmak için yeterli olup olmadığı ayrıca denetlenmektedir.

Bankaların yönetim yapıları; üst yönetim organları, genel müdürlük, şubeler ve servisler şeklinde sıralanabilir. Yasal olarak her bankada bulunması gereken üst yönetim organları Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetim Kuruludur.

Genel Kurul:

Bankaların en yüksek karar organı olan Genel Kurul, pay sahiplerinden oluşur ve normal koşullarda yılda bir kez toplanır. Bankacılık Kanunu'na göre, kredi açma yetkisi verilmiş olan üç kuruldan bir tanesi de yönetim kuruludur. Belirli bir meblağın üzerindeki krediler yönetim kurulunun onayı ile açılır. Yönetim kurulu en az beş kişiden oluşur ve banka faaliyetlerini yönlendirir, bankanın para politikasını tespit eder ve politikaların izlenmesini temin edecek şekilde banka işlemlerini denetler.

Denetim komitesi ise iki üyeden oluşmakta ve icraî görevi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilmektedir. Bankaların denetimini Banka Müfettişleri yapar. Müfettişlerin, yaptıkları denetim raporlarını (teftiş raporlarını) ve görüşlerini BDDK'ya göndermesi zorunludur.

Bankalar Kanunu'nda belirtilen amaçların gerçekleştirilebilmesi için **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu** kurulmuştur. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Kurumun karar organıdır. Kurul, biri başkan, biri ikinci başkan olmak üzere yedi üyeden oluşur. Kurul Başkanı Kurumun da başkanıdır. Kurumun karar organı bu yedi kişilik kurul üyeleridir. Kurul en az haftada bir defa olmak üzere, gerekli hallerde en az beş üyenin bulunması halinde toplanır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/bankalarin-yonetimi-ve-denetimi-ady212u?search=bsi104u>